

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 378.091.64:793.31:7.072.2

Бойко Ольга Степанівна
кандидат мистецтвознавства,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
boykoolgast@ukr.net

ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ: МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ І ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Мета статті – обґрунтувати необхідність розробки цільової програми підготовки й видання мистецтвознавчої літератури з українського народного танцю. **Методи дослідження** полягає в застосуванні компаративного, історико-логічного й мистецтвознавчого методів. Такий методологічний підхід дозволяє проаналізувати сучасний стан і проблемні зони літератури з народної хореографії та виявити нові творчі ресурси для розширення предметного поля хореографічної освіти й формування адекватної рецепції народного хореографічного мистецтва для широкого загалу. **Наукова новизна.** У статті вперше проаналізовано фахові видання та зроблено ґрунтовний аналіз стосовно створення різножанрових мистецтвознавчих праць з народного хореографічного мистецтва. **Висновки.** За роки незалежності українська мистецтвознавча література збагатилася багатьма якісними виданнями, однак забезпечення фаховою літературою має сьогодні дещо однобічний характер: з'явилися якісні посібники при дефіциті підручників. Вдалою спробою впровадити нову модель підручника є праця С. Л. Зубатова «Методика викладання українського народного танцю», адресованого студентам першого року навчання і побудованого на матеріалі народної хореографії Наддніпрянщини. Подібні підручники варто підготувати в усіх регіонах України.

Ключові слова: український народний танець, мистецтвознавство, література.

Бойко Ольга Степанівна, кандидат искусствоведения, Киевский национальный университет культуры и искусств, г. Киев, Украина

Литература по украинской народной хореографии: искусствоведческий и теоретико-методический аспекты

Цель статьи – обосновать необходимость разработки целевой программы подготовки и издания искусствоведческой литературы по украинскому народному танцу. **Методология исследования** заключается в применении сравнительного, историко-логического и искусствоведческого методов. Такой методологический подход позволяет проанализировать

современное состояние и проблемные зоны литературы по народной хореографии и выявить новые творческие ресурсы для расширения предметного поля хореографического образования и формирования адекватной рецепции народного хореографического искусства для широкой общественности. **Научная новизна.** В статье впервые проанализированы профессиональные издания, обоснована необходимость создания разножанровых искусствоведческих исследований народного хореографического искусства. **Выводы.** За годы независимости украинская искусствоведческая литература обогатилась многими качественными изданиями, однако обеспечение профессиональной литературой имеет сегодня несколько односторонний характер: появились качественные пособия при дефиците учебников. Удачной попыткой внедрить новую модель учебника является труд С. Л. Зубатова «Методика преподавания украинского народного танца», адресованного студентам первого года обучения и построенного на материале народной хореографии Приднепровья. Подобные учебники следует подготовить во всех регионах Украины.

Ключевые слова: украинский народный танец, искусствоведение, литература.

Boiko Olha, Candidate of Arts, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Literature on Ukrainian folk choreography: art criticism and theoretical and methodological aspects

The purpose of the article is to justify the need of developing a special program for the preparation and publication of the art criticism literature on Ukrainian folk dance. **The methodology of the study** is to apply comparative, historical and logical, and art-historical methods. This methodological approach allows us to analyze the current state and problem areas of literature on folk choreography and to identify new creative resources for expanding the subject field of choreographic education and the formation of an adequate reception of folk choreographic art for the general public. **Scientific novelty.** For the first time professional publications have been analyzed, the necessity of initiating different genre art studies of national choreographic art is grounded. **Conclusions.** For years of independence, Ukrainian art criticism has been enriched by many quality publications; however the today professional literature provision has nearly one-sided character: on one hand there are qualitative textbooks, on the other hand one can witness a shortage of textbooks. A successful attempt to introduce a new model of the textbook is a work of S. L. Zubatov on “Methodology of Teaching Ukrainian Folk Dance”, designed for the first year of study students and based on Naddnipyrianshchyna folk choreography materials. Similar textbooks should be prepared in all regions of Ukraine.

Key words: Ukrainian folk dance, art criticism, literature.

Вступ. Народнo-хореографічне мистецтво сучасної України активно нарощує свій базовий теоретико-методологічний потенціал. Позитивною динамікою характеризується розвиток хореографічної освіти, хоч студентам і викладачам кафедр народної хореографії ВЧЗ бракує високоякісної фахової літератури. Можна погодитися з викладачами кафедри народної хореографії КНУКіМ, які зауважують, що рівень сучасного забезпечення навчально-методичною літературою з фахових хореографічних дисциплін є недостатнім. Ще гострішою є проблема відсутності мистецтвознавчих праць, присвячених народному танцю, в наших книгарнях.

У статті використані матеріали науково-практичної конференції «Стан народної хореографії в Україні» (2002 р.) та Всеукраїнської науково-практичної конференції «Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал» (2016 р.). Матеріалом для статті послужили найпомітніші праці посібникового характеру, що з'явилися в останні роки: «Методика роботи з хореографічним колективом» С. Забрєдовського, «Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка» В. О. Каміна, «Теорія і практика викладання фахових дисциплін» (Збірник науково-методичних праць кафедри народної хореографії НКУКіМ) та ін. На особливу увагу заслуговує праця К. Ю. Василенка «Український танець», яка, не втрачаючи об'єктивної мистецтвознавчої цінності, в певних моментах віддзеркалює застарілі чи надто суб'єктивні погляди автора на розвиток народної хореографії. Фахового обговорення потребує останній за часом видання підручник «Методика викладання українського народного танцю» С. Л. Зубатова, що його, на нашу думку, можна трактувати як «пілотний проект» нової перспективної моделі підручника з української народної хореографії. Обґрунтовуючи тезу про необхідність активнішого використання в підручниках і посібниках з народного танцю здобутків сучасного мистецтвознавства, етнології та культурології, а водночас – необхідність повного, об'єктивного представлення в літературі з етнології та культурології наукових здобутків сучасних теоретиків хореографічного мистецтва, ми апелювали до таких праць як «Українська етнологія» (за ред. В. Борисенко), «Танець» О. Різника, «Народний танець у традиційній і сучасній культурі України» В. О. Шкоріненка.

Мета статті – обґрунтувати необхідність розробки цільової програми підготовки й видання мистецтвознавчої літератури з українського народного танцю.

Виклад основного матеріалу. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: визначити динаміку розвитку етнохореологічної думки в сучасній Україні; з'ясувати, якою мірою здобутки сучасної хореології та суміжних наук відображаються в підручниках і посібниках, а також висвітлюються та популяризуються в мистецтвознавчій літературі.

Методологія дослідження полягає в застосуванні компаративного, історико-логічного й мистецтвознавчого методів. Такий методологічний підхід дозволяє проаналізувати сучасний стан і проблемні зони літератури з народної хореографії та виявити нові творчі ресурси для розширення предметного поля

хореографічної освіти й формування адекватної рецепції народного хореографічного мистецтва для широкого загалу. Теорія українського народного танцю невіддільна від процесу відродження народного танцювального мистецтва в пострадянську добу, перебуває в постійному розвитку й посідає дедалі вагомніше місце в системі гуманітарних наук.

«Революція гідності» актуалізувала роль традиційної культури, зокрема народної хореографії, як дійового інструменту пробудження національної свідомості й віднайдення національної ідентичності. Свідченням нового, глибшого усвідомлення суспільством сутності народного танцю як виразника національного характеру став завершальний етап IV Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії ім. П. Вірського. «У багатогодинному гала-концерті лауреатів та переможців у листопаді 2014 р., що проходив у Національній опері України кожен номер зустрічали, попри технічні та стилістичні недоліки, з особливою гордістю за наше хореографічне мистецтво, яке сприймалося як уособлення національної ідентичності», – відзначає А. М. Підлипська в статті «Хореографічне мистецтво в ситуації національно-патріотичного підйому кінця 2013 – початку 2016 років» [8, с. 23]. Стилістика народного танцю органічно вписалася в художню тканину хореографічної сюїти «Український майдан», присвяченої героям Небесної сотні, котра стала творчим відгуком колективу Житомирського академічного ансамблю танцю (балетмейстери Михайло й Тетяна Гузун) на суспільні події в новітній історії України.

Українська хореографічна література постійно збагачується новими виданнями. Дослідники приділяють особливу увагу автентичному танцеві різних регіонів України, з сучасних позицій висвітлюють еволюцію народного танцю в контексті розвитку національної культури, осмислюють взаємодію народної хореографії з суміжними видами мистецтва як джерело взаємозбагачення змістів і форм. У сьогоденній українській хореології виокремились певні напрямки досліджень, присвячених фольклорній і народно-сценічній танцювальній культурі. Як констатує Л. Л. Козинко, «науковцями досліджуються історичні (Г. Боримська, О. Єльохіна, К. Кіндер, Б. Кокуленко, В. Купленник, С. Легка, О. Мерлянова, Т. Павлюк), теоретико-методологічні (К. Василенко, В. Верховинець, Р. Герасимчук, А. Гуменюк), педагогічні (О. Жаров, С. Забрєдовський, А. Тараканова, О. Таранцева) та культурологічні (Д. Бернацька, П. Білаш, О. Бойко, П. Чуприна, О. Шабаліна, В. Шкоріненко) аспекти становлення і функціонування української фольклорної і народно-сценічної хореографії» [5, с. 62–63].

Загалом погоджуючись із цим визначенням головних напрямків етнохореологічних досліджень, варто відзначити його умовність, оскільки в таких випадках, на думку Л. Л. Козинка, автори осмислюють різні аспекти еволюції народного танцю. Зокрема це стосується праці К. Ю. Василенка «Український танець» – першої в пострадянській Україні ґрунтовної праці, в котрій, як зазначається в анотації, «простежується взаємозалежність історичних, етнологічних, фольклорних зв'язків з формами та жанрами, лексикою,

композицією, музикою, образно-тематичним ладом в українській народній хореографії, аналізуються форми обробки першоджерела, а також взаємозв'язки українських танців з танцями народів, які мешкають в Україні» [1].

Праця К. Ю. Василенка – плід його п'ятдесятирічної діяльності як балетмейстера й мистецтвознавця, донині залишається актуальною, оскільки в ній певною мірою узагальнено накопичений у вітчизняній науці досвід теоретичного осмислення процесів і явищ народного хореографічного мистецтва, відображений крізь призму авторського сприйняття. Однак потрібно визнати, що окремі положення і висновки авторитетного дослідника потребують корекції або й критичного переосмислення з позицій сьогодення. Ось деякі приклади: «Зоряним часом українського хореографічного мистецтва, яке дало поштовх і до пульсуючої в ритмі часу теорії, методики, освіти, були 50–80-ті рр. ХХ ст.» – стверджує К. Ю. Василенко в «Передмові». – Саме тоді на найвищій щабель піднялось професійне і самодіяльне мистецтво. Конкурувати з українськими хореографічними ансамблями, особливо в галузі сюжетного танцю, неспроможними були колективи жодної з республік колишнього Союзу РСР» [1, с. 7]. Адже, в означений період розквітло мистецтво талановитих балетмейстерів – П. Вірського, самого К. Василенка та багатьох інших, уславились окремі хореографічні колективи. Однак не варто забувати, що «розквіт», відбувався в тісних рамках мистецтва соціалістичного реалізму – національного лише за формою і «соціалістичного за змістом». Однозначно висока оцінка досягнень хореографічної теорії, методики, освіти 50–80-х рр. ХХ ст., «пульсуючих» у ритмі радянського часу, сьогодні є неприйнятною. Той період характеризується дуже суперечливими тенденціями. Згадаймо хоча б те, що саме в період, означений К. Ю. Василенком, сформувався «шароварно-вишиванковий» стереотип танцюючого українця-східняка й танцюючого «західного українця» в кептарику. «При цьому вбранню та рухам надавалося такого самого стереотипно-уніформованого вигляду» [8, с. 648].

З висновками сучасної української історіографії розходяться й окремі історичні екскурси К. Ю. Василенка. Так, у розділі «Взаємозв'язки та взаємовпливи українського народного танцю і хореографії народів, які мешкають в Україні» він стверджує, що «в умовах Київської Русі сформувалася давньоруська народність», пише, що «давньоруський народ створив... самобутню культуру, яка стала основою культур українського, російського й білоруського народів» та ін. [1, с. 270–271]. Цілком очевидно, що ці тези використані з джерела радянської історичної науки.

К. Ю. Василенко приділяє велику увагу проблемі взаємодії хореографічних культур: «Нині дуже широко побутує термін “взаємодія” як внутрішня основа розвитку національних культур, – пише він у підручнику. – Саме ця категорія набирає значення методологічного принципу, який включає до себе такі поняття як взаємовплив, взаємозбагачення, взаємозв'язки, збагачення, що є родовими до цієї категорії, однак вужчі за неї, доповнюють, уточнюють, фіксують відносини поміж культурами, конкретизують останні» [1, с. 274]. Відзначивши, що «ці положення варто розглядати всебічно, без зміщення акцентів на користь тієї чи іншої національної культури взагалі і хореографії зокрема», К. Ю. Василенко слушно зауважує, що тенденція до

«зміщення акцентів» простежується «в роботах російських радянських авторів»: «Усе, що було до Київської Русі та за періоду її розквіту, трактується ними як золота скарбниця *російської* хореографії» [1, с. 274]. Як відомо, така тенденція характерна для робіт не тільки радянських, а й пострадянських російських авторів, що для нас значно актуальніше. Не відповідає сучасним реаліям і характеристика процесу взаємодії української та білоруської хореографічних культур: «У минулому процес запозичення відбувався дещо стихійно... – пише К. Ю. Василенко. – Тепер цей процес взаємовпливу та взаємозбагачення хореографічних культур налагоджено добре, можливості спілкування необмежені»[1, с. 275]. На жаль, це не так.

Ми досить детально зупинилися на окремих наріжних проблемах хореографічного мистецтва, які розглядає К. Ю. Василенко, щоб наголосити: висвітлення цих проблем у праці «Український танець» часто суперечить усталеним у сьогоденній науці концептуальним підходам. Отже, поданий в підручнику матеріал історичного, культурологічного, етнологічного характеру потребує перегляду. Зрозуміло, що ймовірно перевидання праці К. Ю. Василенка має бути оснащено коментарями і ґрунтовною передмовою. Зрозуміло також, що потрібні нові мистецтвознавчі дослідження, написані з сучасних позицій.

Кафедри хореографії українських ЗВО готують переважно посібники, які певною мірою гамують попит на фахову літературу навчально-методологічного характеру. Наведемо приклади якісних посібників: «Методика викладання народно-сценічного танцю» В. Ф. Володько, «Методика роботи з хореографічним колективом» С. Г. Забрєдовського, «Гармонія танцю» А. Кривохижі. Підсумком багаторічної діяльності кафедри народної хореографії КНУКіМ став збірник «Теорія і практика викладання фахових дисциплін». Автори збірника – І. М. Гутник, С. Л. Зубатов, В. А. Литвиненко, А. І. Мороз, В. П. Поклад, О. Д. Помпа, Л. Ю. Цветкова, О. Л. Яценко представили сучасні теоретичні розробки з основних фахових дисциплін, що, на нашу думку, надає колективній праці значення етапної, так само етапним вважаємо підручник С. Л. Зубатова «Методика викладання українського народного танцю», котрий є спробою впровадити нову модель підручника. Новизна підручника полягає в тому, що він обмежує подачу матеріалу певними рамками: підручник охоплює матеріал лише першого року навчання, містить методика викладання танцю лише Наддніпрянщини й інформацію про особливості етнорухів, жіночого й чоловічого одягу, етикету, звичаїв, побуту тощо, характерні саме чи й виключно для цього регіону. Креативний підхід, запропонований С. Л. Зубатовим, може спонукати до створення аналогічних підручників, присвячених народному танцю інших регіонів України. При цьому важливо, що ці підручники не були ускладнені, а за прикладом праці С. Л. Зубатова, знайомили з основами українського народного танцю певного регіону. Як наголошує сам автор, головна мета полягає в тому, щоб «познайомити учнів, майбутніх викладачів з методикою розучування рухів біля станка і на середині залу, з особливостями побудови танцювальних композицій,

характерною манерою їх виконання на основі використання елементів народного танцю...» [3, с. 8]. Такий підхід готує учнів до сприйняття нюансів автентичного танцю, виробляє імунітет щодо еклектичних уявлень про українську хореографічну культуру, успадкованих з радянських часів. Однак хотілося б, щоб видання містило ґрунтовнішу інформацію мистецтвознавчого характеру, приділялося більше уваги власне естетичним проблемам створення хореографічного образу.

Побудовані на регіональному матеріалі підручники з основ народного танцю були б корисні не тільки для студентів спеціалізованих навчальних закладів, а й, враховуючи доступність форм подачі матеріалу, – для керівників та учасників аматорських ансамблів танцю, що сприятиме популяризації народного танцю, мотивуватиме збирати хореографічний матеріал. До цього закликав ще В. Верховинець у «Теорії українського народного танцю», а В. Авраменко в монографії «Українські національні танки, музика і стрій», виданій у Вінніпегу 1947-го р. писав: «Особливу увагу на це мусять звернути вчителі українських шкіл, щоби плекати при школі український танок для нашої молоді, починаючи навчати її своїх таночків від діточок» [10, с. 315].

Цитуючи В. Авраменка в колективній праці «Українська етнологія», Валентина Борисенко робить дещо несподіваний висновок: «Ці слова набули для нас ще більшої актуальності, оскільки в Україні на сьогодні немає фахівців з народної хореографії, а значить народному танцю загрожує небуття» [10, с. 315]. Можливо, кажучи про відсутність фахівців з народної хореографії, авторка мала на увазі лише вчителів сільських шкіл, до яких апелював В. Авраменко, і тоді з нею можна частково погодитись. А втім, і тут не все безнадійно. Прикладом може слугувати досвід хореографічної роботи в загальноосвітній школі I–III ступенів с. Оринин Кам'янець-Подільського району Хмельницької області, де існує хореографічний колектив «Ритми серця» (молодша, середня і старша групи). Штатним хореографом у школі працює А. А. Оринівська, котра має багаторічний фаховий стаж [6, с. 78]. Якщо ж висновок В. Борисенко про те, що «в Україні на сьогодні немає фахівців з народної хореографії», розуміти в широкому сенсі, то його категоричність можна пояснити хіба необізнаністю шановного етнолога зі станом народної хореографії в Україні. Надто стисле й тенденційне висвітлення феномена українського танцю в розділі «Музика й танці» за авторством В. Борисенкане сприяє формуванню в свідомості нових поколінь українських народознавців адекватного уявлення про вітчизняну хореологію як фундаментальну складову етнології. Праця «Українська етнологія» побачила світ у 2007 р., а в 2003 р. В. О. Шкоріненко писав у дисертаційному дослідженні: «Народний танень у традиційній і сучасній культурі України» про те, що, незважаючи на ідеологічний тиск у радянську добу з'явилося ряд ґрунтовних праць з народної хореографії в її регіональних різновидах і сучасних формах функціонування. Дослідник наголошував: «Суттєві корективи у тематику досліджень були внесені останньому десятилітті, якій накреслили нові напрямки наукового пошуку» [11, с. 1]. Досі актуальною залишається теза В. О. Шкоріненка про «цілком

очевидну “непрописаність” теорії та історії танцю у вимірах культурологічного аналізу, який дозволяє розглянути її як складову національної духовної спадщини не тільки в історичній, але й у філософсько-естетичній площині як цілісне явище у взаємозв'язках з іншими складовими національної ментальності»[11, с. 2].

Доводиться констатувати, що нариси про народний танець відсутні в мистецтвознавчих розділах узагальнюючих фундаментальних культурологічних праць, зокрема в п'яти томній академічній «Історії української культури». Український танець недостатньо або й зовсім не представлений в сьогоденній мистецтвознавчій та народознавчій літературі, розрахованій на широкого читача. Нещодавно довелося обійти певну кількість київських книгарень у пошуках мистецтвознавчих видань, присвячених народній хореографії. Результати виявилися невтішними: у жодній із книгарень відповідної літератури не було виявлено.

Наукова новизна. Проаналізовані фахові видання доводять необхідність створення різножанрових мистецтвознавчих праць з народного хореографічного мистецтва.

Висновки. За роки незалежності українська мистецтвознавча література збагатилася якісними виданнями, однак забезпечення фаховою літературою має сьогодні дещо однобічний характер: з'явилися якісні посібники при дефіциті підручників. Вдалою спробою впровадити нову модель підручника є праця С. Л. Зубатова «Методика викладання українського народного танцю», адресована студентам першого року навчання і побудована на матеріалі народної хореографії Наддніпрянщини. Подібні підручники варто підготувати в усіх регіонах України.

Турбує той факт, що в наших книгарнях відсутня література, присвячена українському народному танцю. Заповнення існуючої прогалини якісними виданнями ознаменує новий, ще більш продуктивний етап у розвитку народного хореографічного мистецтва. Вихід за рамки спеціальних видань для читацького загалу, популяризація українського народного танцю в різножанровій мистецтвознавчій літературі – веління часу.

Список використаних джерел

1. Василенко К. Ю. Український танець : підруч. / К. Ю. Василенко. – Київ : ПІК ПК, 1997. – 282 с.
2. Забрєдовський С. Методика роботи з хореографічним колективом / С. Забрєдовський. – Київ : НАКККіМ, 2010. – 135 с.
3. Зубатов С. Л. Методика викладання українського народного танцю: підручник / С. Л. Зубатов. – Київ : Ліра-К., 2017. – 376 с.
4. Камін В. О. Народнo-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККіМ, 2008. – 151 с.
5. Козинко Л. Л. Збереження фольклорних танцювальних традицій у практиці професійних хореографічних колективів західного регіону України / Л. Л. Козинко // Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15–16 квіт. 2016 р. – Київ : КНУКіМ, 2016. – С. 62–67.

6. Маркович А. В. Сучасна фахова література з народно-сценічного танцю / А. В. Маркович // Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15–16 квіт. 2016 р. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2016. – С. 77–80.
7. Орининська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів. Її минуле й сьогодні: історичний нарис / Упор. вчитель історії та географії В. М. Підгірний. – Кам'янець-Подільський: П. П. «Мошак М. І.», 2012. – 100 с.
8. Підлипська А. М. Хореографічне мистецтво в ситуації національно-патріотичного підйому кінця 2013 – початку 2016 років / А. М. Підлипська // Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15–16 квіт. 2016 р. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2016. – С. 21–26.
9. Різник О. Танець / О. Різник // Нариси української популярної культури / за ред. О. Гриценка. – Київ, 1998. – С. 645–654.
10. Українська етнологія: навч. посіб. / За ред. В. Борисенко. – Київ : Либідь, 2007. – 400 с.
11. Шкоріненко В. О. Народний танець у традиційній і сучасній культурі України: автореф. дис. канд. мистецтвознавства / В. О. Шкоріненко. – Київ : ДАКККіМ, 2003. – 18 с.

References

1. Vasylenko, K. Yu. (1997). *Ukrainian dance: a textbook*. Kyiv: Institute for Professional Training Advancement of Cultural Workers.
2. Zabredovskyi, S. (2010). *Method of work with a choreographic team*. Kyiv: National Academy of Culture and Arts Management.
3. Zubatov, S.L. (2017). *Methodology of teaching Ukrainian folk dance: a textbook*. Kyiv: Lira.
4. Kamin, V.O. (2008). *Folk-stage dance: a group division of exercises at the lathe*. Kyiv: State Academy of Culture and Arts Management.
5. Kozynko, L.L. (2016). Preservation of the folk dance traditions in the practice of professional choreographic teams of the Western region of Ukraine. V: *Choreography of the XXI century: artistic and educational potential: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Ukraine, Kyiv April 15–16 2016*. Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts, pp. 62–67.
6. Markovych, A.V. (2016). Modern professional literature on folk-stage dance: *Choreography of the XXI century: artistic and educational potential: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Ukraine, Kyiv April 15–16 2016*. – Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts, pp. 77–80.
7. Pidhirnyi, B.M. ed. (2012). *Oryryn I–III level Secondary School. Its past and present: a historical essay*. Kamianets-Podilskyi: Private Entrepreneur “Moshak M. I.”.
8. Pidlypska, A.M. (2016). Choreographic Art in the Situation of the National Patriotic Rise: late 2013 – early 2016. V: *Choreography of the XXI century: artistic and educational potential: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Ukraine, Kyiv April 15–16 2016*. Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts, pp. 21–26.

9. Riznyk, O. (1998). A Dance. V: O. Hrytsenko Ed. *Essays on Ukrainian popular culture*. Kyiv: Ukrainian Centre for Cultural Studies, pp. 645–654.

10. Borysenko, V. Ed. (2007). *Ukrainian ethnology: a teaching manual*. Kyiv: Lybid.

11. Shkorinenko, V. O. (2003). *Folk dance in the traditional and modern culture of Ukraine*. D.Ed. National Academy of Culture and Arts Management.

© Бойко О. С., 2017

УДК 78.712:[378.147:793.3]

Бакало Людмила Костянтинівна
викладач кафедри класичної та народної хореографії,
Київський національний
університет культури і мистецтв,
м. Київ, Україна,
businessleader@ukr.net

ДІЯЛЬНІСТЬ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Мета дослідження. Розглянути та проаналізувати особливості концертмейстерської діяльності в контексті вищої хореографічної освіти в Україні, а також дослідити її вплив на формування естетичних поглядів студентів-хореографів. **Методологію** дослідження становить органічна сукупність базових принципів дослідження: об'єктивності, історизму, багатофакторності, системності, комплексності, розвитку та плюралізму, а для досягнення мети дослідження використані наступні **методи** наукового пізнання: проблемно-хронологічний, конкретно-історичний, статистичний, описовий, логіко-аналітичний. **Наукова новизна** статті полягає в комплексному дослідженні концертмейстерської діяльності в контексті особливостей вищої хореографічної освіти в Україні та визначенні факторів її впливу на формування естетичних поглядів студентів-хореографів. **Висновки.** Діяльність концертмейстера в процесі формування естетичних поглядів студентів-хореографів залежить від багатьох факторів, серед яких правильно підібране музичне оформлення занять, що допомагає осмислено ставитися до музичного твору, навчитися орієнтуватися в характері музики, ритмічному малюнку та динаміці, а відтак сприяє формуванню естетичних смаків; високопрофесійний рівень виконання музичних творів та творча віддача, з якою концертмейстер працює під час занять, вільне володіння й оперування знаннями теорії та історії хореографічного мистецтва, адже, безумовно, це є важливим компонентом педагогічного аспекту діяльності; особистісні психологічні якості концертмейстера хореографа, які впливають на емоційний стан викладача та студентів під час занять; власні морально-етичні цінності, високий рівень естетичного виховання та духовних прагнень концертмейстера,